

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ

2022-01-06 Nr. 4D-2021/2-1279

Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė gavo X (toliau citatose ir tekste vadinama – Pareiškėjas) 2021-10-01 skundą dėl Kauno miesto savivaldybės administracijos (toliau citatose ir tekste vadinama – Savivaldybė) pareigūnų veiksmų (neveikimo) sprendžiant socialinio būsto nuomos klausimus (toliau citatose ir tekste vadinama – Skundas; Skundas adresuotas ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai; toliau citatose ir tekste vadinama – SADM).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

„Į Kauno m. soc. skyr., merą, adm. direkt. mes kreipėmės dar 2018 m., per visą laikotarpį [...] nei karto nebuvo nei vieno patarimo, jau nekalbant apie pasiūlymą suteikti pastogę, būstą: „Jus pastatysime į eilę...“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

Savivaldybės pareigūnų „pabrėžiamas „pasiūlymas“ – 2021-09-02 Nr. 62-5-22-32“ (toliau citatose ir tekste vadinama – Atsakymas). „Tai buvo taip: numestos kelios nuotraukos ant stalo <...>, Kaune ir įsakmiai pareikšta: „Rašotės, kad imate šį „butą“..., jei ne... Mes prašėme parodyti [būstą]... [...]. „Ne mes nerodome, tik nuotraukas.“ Savo iniciatyva, per negalim, nuvykome pažiūrėti baisios išvaizdos ir Chruščiovo laikų statinys, o viduje... „renovacija kažkada“ planuojama... [...]. Maisto pinigų sąskaita išsinuomojome būstą provincijoje, kurio nuomos sutarties laikotarpis baigėsi, šiuo metu glaudžiamės kas kur, pas dukrą, kur nėra vandens, tualetu, kūrenimas malkomis, „kaip tik mums pensininkams“, neįgaliems [...]“.

„Nesutinkame su Savivaldybės Socialinio skyriaus melu ir laiko „marinavimu“...

I-as melas: butas nebuvo pasiūlytas, jei patyčias nuo šiol vadinsime pasiūlymais (tai taip). Nei karto! Beveik per 4 metus „remiantis“ „eilės“ pasakėlėmis!“

„II-as melas: mes atitinkame visus taip vadinamus „Kriterijus“ 16 str. 8 d. 1, 2, 3 [...]“.

3. Skunde prašoma Seimo kontrolierės „grįžti prie mūsų klausimo sprendimo“.

TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Seimo kontrolierė, gavusi 2021-07-26 Pareiškėjo ir jo sutuoktinės (toliau vadinama – pareiškėja; kartu vadinama – pareiškėjai) skundą Nr. 4D-2021/2-983 dėl Savivaldybės pareigūnų veiksmų (neveikimo) sprendžiant klausimą dėl socialinio būsto nuomos Pareiškėjo šeimai, 2021-08-

04 raštu Nr. 4D-2021/2-983/3D-1922 kreipėsi į Savivaldybės administracijos direktorių ir SADM, pažymėdama:

4.1. „Iš skundo medžiagos turinio nustatyta, kad pareiškėjai yra kreipėsi į Savivaldybę dėl socialinio būsto suteikimo. Įvertinus prie skundo pridėtus Savivaldybės raštus spręstina, kad jiems buvo pateikti paaiškinimai socialinio būsto teikimo klausimais (paaiškinta, kodėl socialinis būstas negali būti suteiktas be eilės, paprašyta pateikti informaciją (dokumentus) apie nustatytus specialiuosius poreikius).

Vis dėlto, vertėtų atkreipti pareiškėjų ir Savivaldybės dėmesį, kad, pagal Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą [toliau citatose ir tekste vadinama – Įstatymas], savivaldybės siūlomas išsinuomoti būstas turi būti tinkamas gyventi vienam asmeniui ar šeimai ir atitinkantis statybos bei specialiųjų normų (higienos, gaisrinės saugos ir kitų) reikalavimus. Taigi, Savivaldybė turi pareigą siūlyti ir išnuomoti tinkamą gyventi socialinį būstą, kuris atitiktų bent elementariausią žmogiškąjį orumą, be kita ko, ir asmens poreikius, o jeigu būstas netinkamas, jo nesiūlyti ir imtis priemonių, kad jis taptų tinkamas“;

4.2. „Nesutinkant su Savivaldybės administraciniais sprendimais socialinio būsto teikimo klausimais, pažeidžiančiais pareiškėjų teises, jie turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka ginčyti šiuos sprendimus administracinių ginčų komisijoje arba administraciniame teisme. Apskundimo tvarka nurodoma ir pačiuose administraciniuose sprendimuose“;

4.3. „Asmuo dėl socialinio būsto suteikimo turi kreiptis į savivaldybės administraciją pagal jo deklaruotą gyvenamąją vietą, o jeigu jis deklaruotos gyvenamosios vietos neturi, – į savivaldybės, kurioje jis yra įtrauktas į gyvenamosios vietos nedeklaravusių asmenų apskaitą, administraciją“. Iš skundo medžiagos turinio nustatyta, kad pareiškėja yra deklaravusi savo gyvenamąją vietą Kauno mieste, todėl Skundo aplinkybės tikslinga nagrinėti Savivaldybėje.

Be to, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme [toliau citatose ir tekste vadinama – VAI] įtvirtintu subsidiarumo principu, viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami tuo žemiausiu lygmeniu, kuriuo jie yra efektyviausi (šiuo atveju – Savivaldybėje).

Vis dėlto, atsižvelgus į skunde nurodytą aplinkybę, kad pareiškėjai faktiškai gyvena Raseinių rajone ir Pareiškėjas ten yra deklaravęs gyvenamąją vietą, pareiškėjams siūlytina apsvarstyti galimybę ir pareiškėjos gyvenamąją vietą deklaruoti Raseinių rajone bei dėl socialinio būsto nuomos, nuomos išlaidų kompensacijų ir / ar kitos socialinės paramos (socialinės pašalpos, būsto šildymo išlaidų kompensavimo ar kt. socialinės pagalbos) kreiptis į Raseinių rajono savivaldybę. Tai atitiktų įstatyme įtvirtintą socialinės paramos prieinamumo principą, kuris reiškia, kad socialinė parama nepasiturintiems gyventojams teikiama kuo arčiau jų gyvenamosios vietos užtikrinant informacijos apie piniginę socialinę paramą prieinamumą ir paramos gavimą laiku. Taigi, tokiu atveju pareiškėjams būtų tikslinga dėl Skundo aplinkybių kreiptis ir į Raseinių rajono savivaldybės administraciją“;

4.4. „Pareiškėjus papildomai informuojame, kad asmuo, priklausomai nuo jo mėnesinių pajamų dydžio, savivaldybės biudžeto sąskaita gali būti atleistas nuo socialinio būsto nuomos mokesčio arba šis mokestis jam gali būti sumažintas. Sprendimus dėl socialinio būsto nuomos mokesčio atleidimo arba jo sumažinimo priima savivaldybės taryba“;

4.5. „Kadangi pareiškėjai skunde, be kita ko, nurodo, kad yra tremtiniai, nukentėję nuo okupacijos, ir nežino, kur kreiptis dėl informacijos apie tokiems asmenims teikiamą paramą ir lengvatas, papildomai būtų tikslinga tarpininkauti dėl šių klausimų kreipiantis į SADM, kaip formuojančią valstybės politiką šioje srityje ir organizuojančią, koordinuojančią bei kontroliuojančią šios politikos įgyvendinimą instituciją“;

4.6. „Seimo kontrolierė, įvertinusi problemos svarbą pareiškėjams ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalimi, 20 straipsnio 3 dalimi, priėmė sprendimą tarpininkauti kreipiantis į Savivaldybės administracijos direktorių ir SADM. [...]. **Savivaldybės administracijos direktoriaus prašoma** įvertinti pareiškėjų skunde nurodytas aplinkybes ir teisės aktų nustatyta tvarka bei terminais pateikti jiems motyvuotą atsakymą, kartu

ir: [...] ***pakartotinai įvertinti galimybę suteikti pareiškėjams tinkamą gyventi ir asmens poreikius atitinkantį socialinį būstą***; paaiškinti pareiškėjams socialinio būsto suteikimo be eilės (taip pat ir įrašymo į kitą Asmenų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, grupę (sąrašą) sąlygas, tvarką, nurodant kokius dokumentus jie turi pateikti); paaiškinti pareiškėjams būsto nuomos mokesčio kompensavimo sąlygas ir tvarką, nurodant dokumentus, kuriuos jie turi pateikti Savivaldybei siekiant gauti šią kompensaciją, taip pat paaiškinti pareiškėjams kitos socialinės paramos (socialinių paslaugų) teikimo tvarką ir sąlygas. Imtis priemonių šalinti pažeidimus, jeigu tokių būtų nustatyta.

SADM prašoma paaiškinti pareiškėjams paramos tremtiniais ir asmenims, nukentėjusiems nuo okupacijos, sąlygas ir tvarką.“

5. Savivaldybė ir SADM pateikė Seimo kontrolierei (ir Pareiškėjui) šią informaciją:

5.1. Savivaldybė Atsakyme nurodė:

5.1.1. „Atsakydami į Jūsų 2021-07-23 skundą-prašymą, adresuotą Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriui ir 2021-08-04 gautą Savivaldybėje, informuojame, kad parama būstui išsinuomoti teikiama vadovaujantis Įstatymu ir Kauno miesto savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos tvarkos aprašu [toliau citatose ir tekste vadinama – Aprašas], patvirtintu Kauno miesto savivaldybės tarybos 2017-04-25 sprendimu Nr. T-218 [...], kurie viešai paskelbti www.e-tar.lt.

Dėl socialinio būsto nuomos pakartotinai primename, kad nuo 2018-12-13 Jūsų šeima yra įrašyta į Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašą [toliau citatose ir tekste vadinama – Sąrašas]. Savivaldybės administracijos direktoriaus 2021-07-22 įsakymu Nr. A1-543 [...] patvirtintame Sąraše Jūsų eilės numeris – 213.“

„Pažymime, kad socialinis būstas asmenims nuomojamas, laikantis eiliškumo, įvertinus asmenų ir šeimų buvimo Sąraše laikotarpį“;

5.1.2. „Savivaldybė siūlo išsinuomoti socialinius būstus, atitinkančius statybos, specialiųjų normų, kitų teisės aktų nustatytus reikalavimus, atsižvelgiant į asmenų ir šeimų prašyme nurodytus būsto reikalavimus, susijusius su vietoje, kurioje yra socialinis būstas, ar namo, kuriame yra socialinis būstas, aukštu.

2021-06-03 pranešimu Nr. 62-5-1252 Jums buvo pasiūlytas išsinuomoti 2 kambarių 31.33 kv. m bendrojo ploto socialinis būstas dviejų aukštų plytinio namo antrame aukšte (tuo metu esantis laisvas būstas Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje (SPIS). atsižvelgiant į Įstatymo nuostatas dėl naudingojo ploto ir asmenų skaičiaus šeimoje)“ (toliau citatose ir tekste atitinkamai vadinama – Pasiūlymas; Būstas).

Pasak Savivaldybės pareigūnų, „Siūlomas socialinis Būstas buvo labai geros būklės, jo techninė būklė įvertinta labai gerai (9–10 balų). Būstas po kapitalinio remonto, su nauja keturių kaitaviečių elektrine virykle, naujomis virtuvinėmis spintelėmis, nauja vonios įranga (elektrinė vandens pašildymo kolonėlė, dušo kabina ir kt.). t. y. Jums buvo pasiūlytas socialinis Būstas, atitinkantis teisės aktų nustatytus reikalavimus. Kitas siūlymas išsinuomoti socialinį būstą Jums bus teikiamas laikantis eiliškumo, įvertinus buvimo Sąraše laikotarpį, ir atsižvelgiant į Jūsų 2021-06-14 prašyme išdėstytą reikalavimą išnuomoti socialinį būstą pirmame namo aukšte“;

5.1.3. „Paaškiname, kad ne eilės tvarka socialinis būstas gali būti išnuomojamas vadovaujantis įstatymo 16 straipsnio 8 dalyje šiems nurodytiems asmenims ir šeimoms: „1) netekusiems Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise turėto būsto dėl gaisrų, potvynių, stiprių vėjų ar dėl kitų nuo žmogaus valios nepriklausančių aplinkybių: šiuo atveju į savivaldybės administraciją asmuo ar šeima šio įstatymo 7 straipsnyje nustatyta tvarka privalo kreiptis ne vėliau kaip per vienus metus nuo nurodytų aplinkybių atsiradimo dienos; 2) asmenims, kuriems yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis; 3) senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, kuriems yra nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis; [...] 6) šeimoms, kuriose abiem sutuoktiniais yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir kurios augina vaiką (vaikus) ar (ir) vaiką (vaikus), kuriam (kuriems) nustatyta nuolatinė globa (rūpyba); neįgaliesiems, vieniems auginantiesiems vaiką (vaikus) ar (ir) vaiką (vaikus), kuriam (kuriems) nustatyta nuolatinė globa (rūpyba); [...] 9) šeimoms, kuriose ne mažiau kaip dviem šeimos nariams

yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir (ar) didelių specialiųjų poreikių lygis, kai šeimos nariai yra sukakę senatvės pensijos amžių [...].“

„Jūsų šeima neatitinka nei vienos Įstatyme 16 straipsnio 8 dalyje nurodytos asmenų ir šeimų grupės, todėl Jūsų šeimai išnuomoti socialinį būstą ne eilės tvarka neturime teisinio pagrindo“;

5.1.4. „Atkreipiame Jūsų dėmesį į tai, kad Jūs galite pasinaudoti kita teikiama paramos būstui išsinuomoti forma – būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija (toliau – Kompensacija). Ji teikiama asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, išsinuomojusiems fiziniams ar juridiniams asmenims (išskyrus savivaldybės) priklausantį tinkamą būstą, sudarę ne trumpiau kaip vieniems metams būsto nuomos sutartį. Būsto nuomos sutartis privalo būti įregistruota Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registre“;

5.1.5. „Kauno mieste 2021 metais dviejų asmenų šeimai, priklausomai nuo išsinuomoto ploto (nuo 10 kv. m iki 14 kv. m), mokama nuo 103,04 Eur iki 144,26 Eur kompensacija per mėnesį. [...] Kompensacija mokama už laikotarpį nuo būsto nuomos sutarties sudarymo dienos, bet ne anksčiau kaip nuo asmens ar šeimos kreipimosi dėl Kompensacijos. Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad šeimos, gaunančios Kompensaciją, neišbraukiamos iš Sąrašo. Atsižvelgiant į tai, kad faktiškai gyvenate Raseinių rajone ir esate ten išsinuomoję būstą, siūlome Jums apsvarstyti galimybę visiems šeimos nariams (sutuoktinei) deklaruoti gyvenamąją vietą Raseinių rajone ir kreiptis į šio rajono savivaldybės administraciją dėl socialinio būsto nuomos ir (ar) būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos skyrimo. Paaškiname, kad Įstatymo 16 straipsnio 4 dalies 4 punkte nurodyta, kad asmuo ar šeima (visi šeimos nariai), išvykę gyventi į kitos savivaldybės teritoriją ir šios savivaldybės administracijai pateikę prašymą, įrašomi į tos savivaldybės Sąrašą, įskaitant jų buvimo ankstesnės savivaldybės Sąraše laikotarpį. Paaškiname, kad Jums pateikus Raseinių rajono savivaldybės administracijai prašymą įrašyti Jūsų šeimą į Sąrašą, būtų įskaitomas Jūsų buvimo Savivaldybės Sąraše laikotarpis.“

5.2 SADM (2021-08-27 raštas Nr. (20.3Mr-31)SD-4073) pažymėta:

5.2.1. „Dėl socialinio draudimo pensijų didinimo. Pagrindinis Vyriausybės siekis yra mažinti visų pagyvenusių žmonių skurdą. Tam tikslui pasiekti planuojama sparčiau didinti „Sodros“ pensijas ir spręsti tų žmonių, kurie dėl įvairių aplinkybių neįgijo būtinojo stažo (galbūt ir tarp tremtinių ar jų vaikų yra tokių, kurie dėl savo ar giminių tremties neteko galimybių gauti geresnį išsilavinimą, o vėliau galbūt ir negalėjo dirbti), mažų pensijų problemą. Jei tokiems siūlymams pritars Vyriausybė ir Seimas, 2022 m. vidutinė senatvės pensija turint būtinąjį stažą galėtų siekti apie 486 eurus“;

5.2.2. „Dėl nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo. Pagal Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymą [toliau vadinama – Pensijų įstatymas] tremtiniais, sukakusiems senatvės pensijos amžių arba pripažintiems nedarbingais ar iš dalies darbingais, netekusiais 60 procentų ir daugiau darbingumo (iki 2005-07-01 – I ar II grupės invalidais), skiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos. Taigi, sukakus pensinį amžių ir pateikus pensijas skiriančiai ir mokančiai įstaigai – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniam skyriui Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (toliau – LGGRTC) išduotą nuo okupacijų nukentėjusio asmens – tremtinio teisinio statuso pažymėjimą, gali būti paskirta nukentėjusiųjų asmenų valstybinė pensija.

Pensijų įstatymo 13 straipsnyje nustatyti nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų dydžiai nukentėjusiems asmenims, išvardintiems 11 straipsnio 1 dalies 2–8 punktuose, iš jų – ir buvusiems tremtyje, sukakusiems senatvės pensijos amžių arba pripažintiems netekusiais 60 procentų ir daugiau darbingumo (iki 2005-07-01 – I ar II grupės invalidais) dėl priežasčių, nesusijusių su nukentėjimu, skiriamos 1,07 VPB (62,81 Eur) dydžio nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos.

Jei nukentėję asmenys tapo nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005-07-01 – invalidais) dėl priežasčių, susijusių su nukentėjimu, t. y. kalinimu, tremtimi, priverstiniais darbais ir kt., pripažintiems netekusiais 75–100 procentų darbingumo (iki 2005-07-1 I grupės invalidais),

skiriamos 2,14 valstybinių pensijų bazės (toliau – VPB) (125,62 Eur) dydžio nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos; netekusiais 60–70 procentų darbingumo (iki 2005-07-01 II grupės invalidais) – 1,605 VPB (94,21 Eur) dydžio; netekusiais 45–55 procentų darbingumo (iki 2005-07-01 III grupės invalidais) – 0,8025 VPB (47,11 Eur) dydžio nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos.

Pažymėtina, kad šios nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos mokamos kartu su socialinio draudimo pensijomis.

Dėl nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų indeksavimo. Nuo 2021 m. nustatytas valstybinių pensijų, tarp jų ir nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų, indeksavimo mechanizmas. Taigi, nuo 2021 m. šios pensijos kasmet bus indeksuojamos. Suprantame, kad indeksavimo koeficientas nėra pakankamai reikšmingas nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos dydžiui, tačiau šios pensijos yra papildomos, mokamos iš valstybės biudžeto, todėl ir galimybės jas didinti yra tiesiogiai susietos su šio biudžeto galimybėmis. Todėl manome, kad siekiant gerinti Lietuvos senjorų padėtį, kur kas taiklesnis ir teisingesnis kelias yra sparčiau didinti socialinio draudimo pensijas“;

5.2.3. „Dėl piniginės paramos skyrimo. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymu [toliau citatose ir tekste vadinama – Paramos įstatymas], asmenims, neturintiems pakankamai lėšų pragyvenimui, teikiama piniginė socialinė parama (socialinė pašalpa ir būsto šildymo, geriamojo ir karšto vandens išlaidų kompensacijos). Pažymėtina, kad Paramos įstatyme nustatytas piniginės socialinės paramos teikimo teisinis reguliavimas ir juo įtvirtintos priemonės sudaro tinkamas sąlygas apsaugoti pažeidžiamiausią visuomenės dalį, savivaldybėms nustatyta diskrecija leidžia atlikti išsamią individualaus atvejo analizę, įvertinti realią asmens (šeimos) situaciją, sudarant sąlygas gauti paramą tada, kada jos labiausiai reikia. Taip pat norime informuoti, kad tais atvejais, kai parama pagal nustatytą teisinį reguliavimą nepriklauso arba yra nepakankama, tačiau, susiklosčius sudėtingoms situacijoms šeimoje, yra būtina, savivaldybės, turi teisę savivaldybės tarybos nustatyta tvarka teikti socialinę paramą ir kitais Paramos įstatyme nenumatytais atvejais (skirti vienkartinę, tikslinę, periodinę, sąlyginę pašalpą, apmokėti skolą už būstą, kompensuoti išlaidas už didesnę karšto ir geriamojo vandens kiekį ir kt.).

Atsižvelgus į tai, šeimai, neturinčiai pakankamai lėšų pragyvenimui, tikslinga kreiptis į gyvenamosios vietos savivaldybės administraciją ir pateikti prašymą-paraišką dėl piniginės socialinės paramos ar kitos socialinės paramos skyrimo“;

5.2.4. „Dėl paramos būstui išsinuomoti. Pagal Įstatymo 16 straipsnio 1 dalį, asmenys ir šeimos, turintys teisę į socialinio būsto nuomą, šio įstatymo 7 straipsnyje nustatyta tvarka savivaldybės administracijai pateikę prašymą, įrašomi į Sąrašą pagal prašymo užregistravimo savivaldybės administracijoje datą ir laiką, t. y. socialinis būstas nuomojamas laikantis eiliškumo (išskyrus šio įstatymo 16 straipsnio 8 dalyje nurodytus atvejus).

Įstatymo 16 straipsnio 4 dalies 4 punkte nustatyta, kad asmenys ir šeimos iš Sąrašo išbraukiami, kai asmuo ar šeima (visi šeimos nariai) išvyksta gyventi į kitos savivaldybės teritoriją ar kitą valstybę, kuri tampa jo (jų) gyvenamąja vieta, kaip tai apibrėžta Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatyme. Asmuo ar šeima (visi šeimos nariai), išvykę gyventi į kitos savivaldybės teritoriją ir šios savivaldybės administracijai pateikę prašymą, įrašomi į tos savivaldybės Sąrašą, įskaitant jų buvimo ankstesnės savivaldybės Sąraše laikotarpį. Todėl, siūlytina X ir Y apsvarstyti galimybę dėl socialinio būsto nuomos laukimo Raseinių rajono savivaldybėje, kurioje socialinio būsto nuomos laukiančių asmenų (šeimų) skaičius yra mažesnis ir vidutinė socialinio būsto nuomos laukimo trukmė trumpesnė.“

„Pažymėtina, kad asmenys ir šeimos, iki jiems bus išnuomotas socialinis būstas, gali naudotis kita paramos būstui išsinuomoti forma – gauti būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją. [...]. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad X ir Y nuomoja būstą Raseinių rajono savivaldybės teritorijoje, kurioje X deklaruoja savo gyvenamąją vietą, dėl būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos gavimo siūlytina kreiptis X į Raseinių rajono savivaldybės administraciją.“

6. Seimo kontrolierė, atsižvelgusi į pirmiau nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Savivaldybę, SADM, Raseinių rajono savivaldybę, prašydama pateikti informaciją, reikalingą Skundo tyrimui.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

7. Iš Savivaldybės 2021-11-24 raštu Nr. 62-2-1667 Seimo kontrolierei pateiktos informacijos, paaiškinimų nustatyta:

7.1. „Pareiškėjo šeima priskirta Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašo Neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų grupei“;

7.2. „Socialinės paramos skyriaus 2021-06-03 pranešimu Nr. 62-5-1252 Pareiškėjo šeimai buvo pasiūlyta išsinuomoti 2 kambarių 31,33 kv. m bendrojo ploto socialinį būstą dviejų aukštų plytinio namo antrame aukšte. Siūlomas socialinis būstas buvo labai geros būklės, jo techninė būklė įvertinta labai gerai (9–10 balų). Būstas po kapitalinio remonto, su nauja keturių kaitviečių elektrine virykle, naujomis virtuvinėmis spintelėmis, nauja vonios įranga (elektrinė vandens pašildymo kolonėlė, dušo kabina ir kt.). Siūlomas išsinuomoti socialinis būstas atitiko statybos, specialiųjų normų, kitus teisės aktų nustatytus reikalavimus.“

„Pareiškėjo šeima nesikreipė į Svivaldybę dėl būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos skyrimo“;

7.3. „Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus 2021-10-20 siūlymu Nr. 62-22-148 Pareiškėjo šeimai buvo pasiūlyta išsinuomoti socialinį būstą, atitinkantį jo prašyme nurodytą socialinio būsto reikalavimą, susijusį su namo, kuriame yra socialinis būstas, aukštu. ***Pareiškėjai sutiko išsinuomoti siūlomą 2 kambarių 52,59 kv. m bendrojo ploto 5 aukštų namo 1 aukšte socialinį būstą <...>, Kaune. Nuomos sutartis su pareiškėja sudaryta 2021-10-28 dieną.***“

„Pagal disponuojamus Gyventojų registro 2021-11-18 duomenų bazės išrašo duomenis pareiškėjai 2021-11-10 gyvenamąją vietą deklaravo adresu <...>, Kaunas.“

8. Iš Raseinių rajono savivaldybės Seimo kontrolierei pateiktos informacijos, paaiškinimų nustatyta:

8.1. „Raseinių savivaldybė 2018 metais išnuomojo 28 socialinius būstus, iš kurių Raseinių ir Ariogalos miestuose – 18 būstų (4 būstai pirmajame aukšte), kaimo vietovėje – 10 būstų (3 būstai pirmajame aukšte). 2019 metais Raseinių savivaldybė išnuomojo 28 socialinius būstus, iš kurių Raseinių ir Ariogalos miestuose – 15 būstų (4 būstai pirmajame aukšte), kaimo vietovėje – 13 būstų (6 būstai pirmajame aukšte). 2020 metais Raseinių savivaldybė išnuomojo 18 socialinių būstų, iš kurių Raseinių ir Ariogalos miestuose – 13 būstų (4 būstai pirmajame aukšte), kaimo vietovėje – 5 būstai (1 būstas pirmajame aukšte). 2021 metais savivaldybė išnuomojo 17 socialinių būstų, iš kurių Raseinių ir Ariogalos miestuose – 6 būstai (1 būstas pirmajame aukšte), kaimo vietovėje – 11 būstų (2 būstai pirmajame aukšte).

Atsižvelgiant, kad asmenų ir šeimų, įrašytų į eilę socialiniam būstui gauti iki 2018-12-13, nėra pageidaujančių būsto pirmajame aukšte, Savivaldybei įsigijus socialinį būstą pirmajame aukšte arba atsilaisvinus tokiam būstui, būtų siūloma nuomoti X šeimai. Tikėtina, kad toks būstas atsilaisvintų vienerių metų laikotarpyje“;

8.2. „Įgyvendinant Įstatymo 16 straipsnio 8 dalies reikalavimus, Raseinių savivaldybės taryba ne eilės tvarka išnuomojo 2018 metais – 1 socialinį būstą, 2019 metais – 1 socialinį būstą, 2020 metais – 1 socialinį būstą, 2021 metais – 1 socialinį būstą. Tikėtina, kad X šeimai būtų išnuomotas socialinis būstas ne eilės tvarka vienerių metų laikotarpyje“;

8.3. „Pareiškėjo šeima nesikreipė į Raseinių rajono savivaldybę dėl būsto nuomos kainos dalies kompensavimo. Piliečio 2021-01-22 prašymu buvo skirta šildymo išlaidų kompensacija (kitas kuras) – 72,18 Eur. 2021-10-01 asmuo pateikė prašymą šildymo išlaidų kompensacijai (kitas

kuras), tačiau nepateikė visų reikiamų dokumentų. Kai bus pateikti visi trūkstami dokumentai, bus priimtas sprendimas dėl išmokos skyrimo / neskyrimo.

X ir Y 2021 metais išimties tvarka (gaunamos pajamos viršija 1,5 VRP) teikta parama iš Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo lėšų.“

9. Iš SADM Seimo kontrolierei pateiktos informacijos, paaiškinimų nustatyta, kad SADM, atsakydama į Skundą, Pareiškėją informavo, jog „remiantis Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos duomenimis, Kauno miesto savivaldybė š. m. spalio 28 d. su Jūsų šeima (Y vardu) sudarė socialinio būsto nuomos sutartį. Vadovaujantis VAĮ 11 straipsnio 3 dalies 3 punktu, prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto vadovo arba jo įgalioto pareigūno ar valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatytą specialų statusą turinčio fizinio asmens sprendimu gali būti nenagrinėjamas, jeigu paaiškėja, kad dėl to paties klausimo atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą. Remiantis minėtomis VAĮ nuostatomis ir atsižvelgiant į tai, kad Jūsų šeimai jau išnuomotas socialinis būstas, t. y. ginčo dalykas yra išnykęs, Jūsų prašymas–skundas nenagrinėjamas.“

Tyrimui reikšmingos Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos

10. Įstatymai

10.1. Vietos savivaldos įstatymo:

- 4 straipsnis – „Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra: [...] 6) *savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo*. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus; [...] 10) *veiklos skaidrumo*. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama savivaldybės gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma; [...] 13) *žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo ir gerbimo*. Savivaldybės institucijų ar valstybės tarnautojų priimami sprendimai turi nepažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių, lygių galimybių; [...]“;

- 6 straipsnis – viena iš savivaldybių savarankiškų funkcijų yra: „15) paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimas Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nustatyta tvarka.“

10.2. Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo (Įstatymas):

- 7 straipsnis – „1. Asmenys ir šeimos, atitinkantys šio įstatymo 8, 9 ar 10 straipsnyje nustatytus reikalavimus, norėdami gauti paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti, kreipiasi į savivaldybės administraciją pagal Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatyme nustatyta tvarka asmens (šeimos atveju – vieno iš šeimos narių pasirinktinai) deklaruotą gyvenamąją vietą, o jeigu asmuo deklaruotos gyvenamosios vietos neturi, – į savivaldybės, kurioje yra įtrauktas į gyvenamosios vietos nedeklaravusių asmenų apskaitą, administraciją, pateikdami socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintos formos prašymą suteikti paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti. [...]“;

- 16 straipsnis – „1. Asmenys ir šeimos, atitinkantys šio įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus, taip pat asmenys ir šeimos, pagal šio įstatymo 9 straipsnio 2 dalį turintys teisę į socialinio būsto nuomos sąlygų pagerinimą, šio įstatymo 7 straipsnyje nustatyta tvarka savivaldybės administracijai pateikę prašymą, įrašomi į Sąrašą pagal prašymo užregistravimo savivaldybės administracijoje datą ir laiką. Šis sąrašas tvarkomas savivaldybės administracijos direktoriaus nustatyta tvarka. Asmenys ir šeimos, įrašyti į Sąrašą, skirstomi į šias grupes: [...] 4) neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų, įrašytų į Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą sąrašą, sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų; [...].

3. Asmenys ir šeimos, įrašyti į Sąrašą ir gaunantys būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, neišbraukiami iš Sąrašo. [...]. 7. Socialinis būstas nuomojamas savivaldybės tarybos nustatyta tvarka laikantis eiliškumo, įvertinus buvimo Sąrašė laikotarpį. [...] 8. Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka socialinis būstas gali būti išnuomojamas ir neįrašytiems į Sąrašą asmenims bei šeimoms, jeigu šie asmenys ir šeimos Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise neturi kito būsto: [...] 2) asmenims, kuriems yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis; 3) senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, kuriems yra nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis; [...] 9) šeimoms, kuriose ne mažiau kaip dviem šeimos nariams yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir (ar) didelių specialiųjų poreikių lygis, kai šeimos nariai yra sukakę senatvės pensijos amžių; [...].“

10.3. *Viešojo administravimo įstatymo (VAĮ) 3 straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 4) *įstatymo viršenybės*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...].“

11. Kiti teisės aktai – *Kauno miesto savivaldybės tarybos 2017-04-25 sprendimu Nr. T-218 patvirtinto Kauno miesto savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos tvarkos aprašo* (Aprašas):

- 6 punktas – „Dėl paramos būstui išsinuomoti asmenys (kai kreipiasi šeima – vienas iš pilnamečių šeimos narių), kurie deklaruoja gyvenamąją vietą Kauno mieste ar yra įtraukti į gyvenamosios vietos nedeklaravusių asmenų apskaitą Kauno mieste, kreipiasi į socialinio būsto paramos teikimo procedūrų vykdytoją“;

- 15 punktas – „Sąrašas sudaromas pagal prašymo socialinio būsto paramos teikimo procedūrų vykdytojo užregistravimo datą ir laiką. Šis Sąrašas tvarkomas Savivaldybės administracijos direktoriaus nustatyta tvarka. Asmenys ir šeimos, įrašyti į Sąrašą, skirstomi į šias grupes: [...] 15.4. neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų, įrašytų į Vyriausybės ar jos įgalios institucijos patvirtintą sąrašą, sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų; [...]“;

- 18 punktas – „Raštiški pasiūlymai išsinuomoti socialinį būstą laikantis eiliškumo pateikiami per 30 kalendorinių dienų nuo informacijos apie laisvus būstus gavimo dienos Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje (SPIS) šeimoms ir asmenims, įrašytiems į Sąrašą, atsižvelgiant į Įstatymo 15 straipsnio nuostatas dėl naudingo ploto ir asmenų skaičių šeimoje. Pasiūlymai nuomoti socialinį būstą siunčiami registruota pašto siunta pagal pareiškėjo deklaruotą gyvenamąją vietą ar jo prašyme nurodytą faktinę gyvenamąją vietą arba įteikiami pasirašytinai“;

- 19 punktas – „Asmenims ir šeimoms siūlomi išsinuomoti laisvi socialiniai būstai, atitinkantys statybos ir specialiųjų normų (gaisrinės saugos, higienos, sveikatos ir aplinkos), kitų teisės aktų nustatytus reikalavimus, atsižvelgiant į jų prašyme nurodytus būsto reikalavimus, susijusius su vieta, kurioje yra socialinis būstas, ar namo, kuriame yra socialinis būstas, aukštu“;

- 28 punktas – „Socialinis būstas asmenims ir šeimoms nuomojamas vadovaujantis Įstatymu, laikantis eiliškumo, įvertinus buvimo Sąrašė laikotarpį“;

- 30 punktas – „Socialinis būstas gali būti išnuomojamas ir neįrašytiems į Sąrašą asmenims ir šeimoms (toliau – neįrašyti į Sąrašą asmenys), jeigu šie asmenys ar šeimos Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise neturi kito būsto: [...] 30.2. asmenims, kuriems yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis; [...] 30.8. šeimoms, kuriose ne mažiau kaip dviem šeimos nariams nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir (ar) didelių specialiųjų poreikių lygis, kai šeimos nariai yra sukakę senatvės pensijos amžių; 30.9. senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, kuriems yra nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis [...]“.

12. Apibendrinus skunde Seimo kontrolieriui nurodytas aplinkybes, konstatuotina, kad Pareiškėjas skundžiasi tuo, kad Savivaldybė iki šiol nepagrįstai neišnuomojo socialinio būsto Pareiškėjo šeimai (pažymos 2 ir 3 paragrafai):

13. Vadovaujantis / remiantis:

13.1. Vietos savivaldos įstatymu (pažymos 10.1 punktas) ir VAĮ (pažymos 10.3 punktas) – Savivaldybės veikla įgyvendinant Įstatymą (vykdant paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimo Įstatymo nustatyta tvarka funkciją), turėjo būti grindžiama įstatynmo viršenybės, savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo, veiklos skaidrumo, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo ir gerbimo bei kt. principų reikalavimais (Savivaldybės veikla ir visais jos veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimus, turi būti sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus asmeniui rūpimais klausimais, priimami sprendimai turi nepažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių);

13.2. Įstatymu (pažymos 10.2 punktas) ir Aprašu (pažymos 11 paragrafas) – Pareiškėjo šeimai, įrašytai į neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų, įrašytų į Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą sąrašą, sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, grupę, socialinis būstas galėjo būti išnuomotas eilės tvarka arba Įstatyme nustatyta išimties tvarka.

14. *Nagrinėjamu atveju Savivaldybės pareigūnai šio tyrimo metu išnuomojo Pareiškėjo šeimai socialinį būstą, atitinkantį jos pageidavimus dėl būsto vietovės ir namo, kuriame yra socialinis būstas, aukšto* (pažymos 7.3. punktas), taigi, šiuo atveju, išnyko Skunde skundžiamos aplinkybės.

Atsižvelgus į pirmiau nurodytas aplinkybes ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 3 dalimi („Skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės [...]“), konstatuotina, kad ***Skundo dėl Savivaldybės pareigūnų veiksmų (neveikimo) tyrimas nutrauktinas.***

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

15. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, nusprendžia X skundo dėl Kauno miesto savivaldybės administracijos pareigūnų veiklos (neveikimo) tyrimą nutraukti.

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė